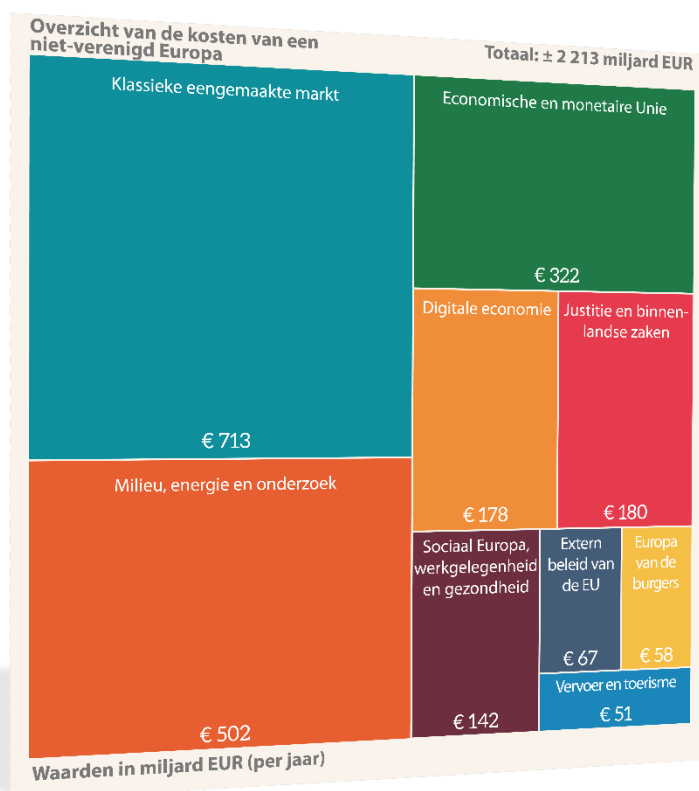

Europa's twee biljoen euro aan dividend:

de kosten van een
niet-verenigd Europa
in kaart gebracht,
2019-2024

STUDIE-EXTRACT

EPRS | Onderzoeksdienst van het Europees Parlement

Europa's twee biljoen euro aan dividend:

de kosten van een niet-verenigd Europa in kaart gebracht, 2019-2024

STUDIE-EXTRACT

Dit extract is afkomstig uit een studie waarin de nog lopende werkzaamheden worden samengevoegd voor een langetermijnproject om de "kosten van een niet-verenigd Europa" op een aantal beleidsterreinen in kaart te brengen en te analyseren. Dit concept, dat het Europees Parlement in de jaren tachtig voor het eerst introduceerde, wordt hier gebruikt om de potentiële efficiëntievoordelen voor de huidige Europese economie te kwantificeren bij uitvoering van een reeks onlangs door het Parlement bepleite beleidsinitiatieven — van een bredere en diepere digitale eengemaakte markt tot systematischer coördinatie van nationaal en Europees defensiebeleid of meer samenwerking ter bestrijding van belastingontwijking door ondernemingen. De voordelen worden hoofdzakelijk gemeten aan de hand van extra gegenereerd bbp of een rationeler gebruik van overheidsmiddelen.

Volgens de meest recente analyse zouden de potentiële voordelen voor de Europese economie (EU-28) meer dan 2 200 miljard EUR bedragen als het door het Parlement bepleite beleid op een reeks specifieke terreinen door de instellingen van de Unie zou worden vastgesteld en vervolgens volledig zou worden uitgevoerd in een tienjarige periode van 2019 tot 2029. Dit zou feitelijk neerkomen op "twee biljoen euro aan dividend", een stijging van ongeveer 14 % van het totale bbp van de EU (dat in 2017 zelf al 15,3 biljoen EUR bedroeg). De studie moet bijdragen aan de lopende besprekingen over de beleidsprioriteiten van de Europese Unie voor de komende vijfjarige institutionele cyclus, van 2019 tot 2024.

REDACTEUR:

Anthony Teasdale

E-mail: EPRS-EuropeanAddedValue@ep.europa.eu

DIT DOCUMENT WERD OPGESTELD DOOR:

Micaela Del Monte, Tatjana Evas, Aleksandra Heflich, Niombo Lomba, Klaus Müller, Cecilia Navarra, Jerome Saulnier, Elodie Thirion en Wouter van Ballegooij, afdeling Europese Meerwaarde; en Tania Latici en Laura Puccio van de Onderzoeksdienst voor de leden.

De auteurs willen Charalampos Avlakitotis en Federico Brovelli, stagiairs bij de afdeling Europese Meerwaarde, bedanken voor hun hulp bij het onderzoek.

Directoraat-generaal Parlementaire Onderzoeksdiensten (EPRS),
Europees Parlement.

Met ondersteuning van:

het innovatieteam van het EP,
Kabinet van de secretaris-generaal,
Europees Parlement.

TAALVERSIES:

Origineel: EN

Manuscript voltooid in april 2019
Brussel, © Europese Unie, 2019

DISCLAIMER

Dit document met achtergrondinformatie is opgesteld voor, en gericht aan, de leden en de ambtenaren van het Europees Parlement ter ondersteuning van hun parlementaire werkzaamheden. De inhoud van dit document valt uitsluitend onder de verantwoordelijkheid van de auteur(s) en de hierin geuite meningen geven niet noodzakelijkerwijs het officiële standpunt van het Europees Parlement weer.

Nadruk en vertaling met bronvermelding voor niet-commerciële doeleinden zijn toegestaan, mits het Parlement daarvan vooraf op de hoogte wordt gesteld en een exemplaar krijgt toegestuurd.

PE 631.745
ISBN: 978-92-846-5005-7
DOI: 10.2861/407363
CAT: QA-02-19-215-NL-N

Europa's twee biljoen euro aan dividend: de kosten van een niet-verenigd Europa in kaart gebracht, 2019-2024

Inleiding

Samenvatting

Gemeenschappelijke actie van de Europese Unie kan de burgers aanzienlijke economische voordelen opleveren. Zo heeft de bestaande eengemaakte markt, die in enkele decennia is opgebouwd, al voor een groei van de Europese economie (EU-28) van meer dan 5,0 % gezorgd door consumenten een ruimere keuze en producenten meer schaalvoordelen te bieden, waardoor de handel, investeringen en werkgelegenheid toenemen. Op veel beleidsterreinen — van vervoer tot onderzoek en van de digitale economie tot justitie en binnenlandse zaken — kan de bestaande gemeenschappelijke actie worden verdiept of kunnen nieuwe maatregelen worden genomen die een positieve economische spin-off zouden opleveren.

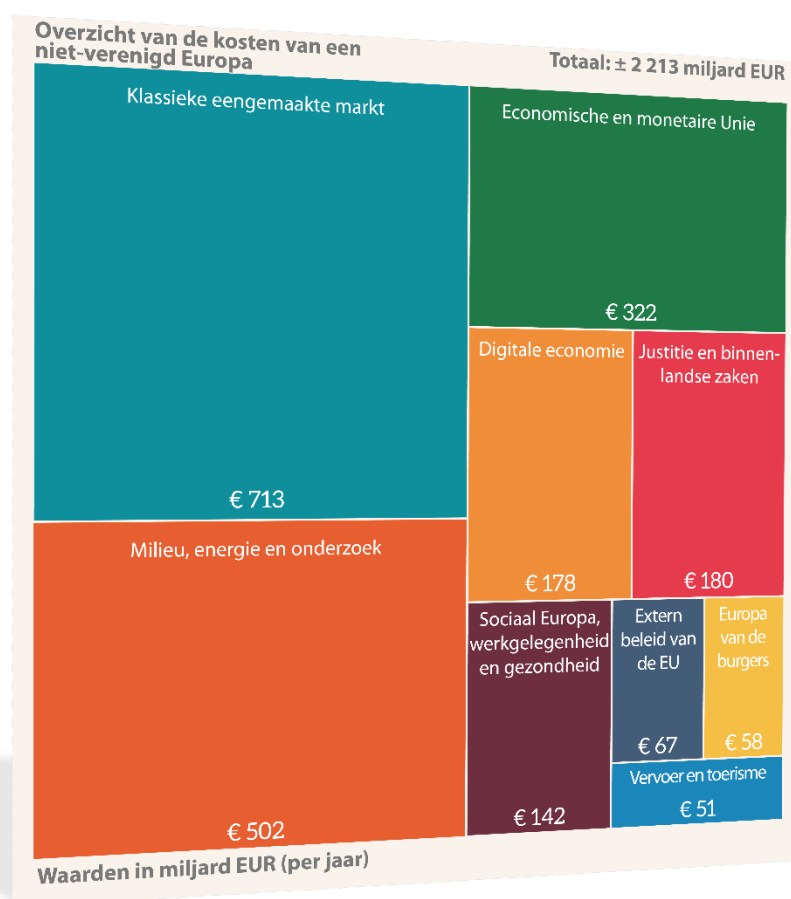
Sinds 2012 probeert de afdeling Europese Meerwaarde van het Europees Parlement een schatting te maken van het potentiële economische voordeel van door het Parlement ondersteunde beleidsinitiatieven die in de loop der tijd de economische prestaties van Europa kunnen stimuleren. Dergelijke voordelen — of "Europese meerwaarde" — houden hoofdzakelijk verband met het extra gegenereerde bbp of met een rationelere toewijzing van bestaande overheidsmiddelen, door een betere coördinatie van de overheidsuitgaven op nationaal en Europees niveau. Volgens de meest recente analyse zouden de potentiële voordelen voor de Europese economie (EU-28) meer dan **2 200 miljard EUR** bedragen als het door het Parlement bepleite beleid op een reeks specifieke terreinen door de instellingen van de Unie zou worden vastgesteld en vervolgens in de tienjarige periode van 2019 tot en met 2029 volledig zou worden uitgevoerd. Dat zou feitelijk neerkomen op "twee biljoen euro aan dividend", een stijging van ongeveer **14 % van het totale bbp van de EU** (2,2 biljoen EUR van de 15,3 biljoen EUR in 2017).

De **tien brede beleidsclusters** waarbinnen meer gemeenschappelijke actie de Europese economie kan stimuleren — voor in totaal 2 213 miljard EUR — worden hieronder genoemd en in grafische vorm weergegeven in het "Overzicht van de kosten van een niet-verenigd Europa" op de volgende bladzijde:

- Klassieke eengemaakte markt (713 miljard EUR)
- Digitale economie (178 miljard EUR)
- Economische en monetaire Unie (EMU) (322 miljard EUR)
- Milieu, energie en onderzoek (502 miljard EUR)
- Vervoer en toerisme (51 miljard EUR)
- Sociaal Europa, werkgelegenheid en gezondheid (142 miljard EUR)

- Europa van de burgers (58 miljard EUR)
- Justitie en binnenlandse zaken — Migratie en grenzen (55 miljard EUR)
- Justitie en binnenlandse zaken — Veiligheid en grondrechten (125 miljard EUR)
- Extern beleid van de EU (67 miljard EUR)

Deze tien beleidsclusters kunnen op hun beurt worden opgesplitst in **vijftig specifieke beleidsterreinen**, die de bouwstenen van deze analyse vormen. Ze worden hieronder beknopt beschreven onder "Meest recent analyse". In het volgende gedeelte vinden de lezers een korte samenvatting van de potentiële economische voordelen op elk van de vijftig terreinen. In de daaropvolgende meer dan 200 bladzijden wordt veel dieper ingegaan op de 50 beleidsterreinen en worden hyperlinks naar relevant onderzoek gegeven, ongeacht of dit is uitgevoerd door de Onderzoeksdienst van het Europees Parlement (EPRS) of door externe instanties. Ten slotte wordt de ontwikkeling van de als potentiële Europese meerwaarde aangemerkte bedragen per beleidsterrein, zoals die sinds 2014 in de opeenvolgende edities van dit document zijn gepubliceerd, in grafiekvorm weergegeven.

Achtergrond

Het concept van een "niet-verenigd Europa" werd aan het begin van de jaren tachtig voor het eerst in het Europees Parlement gebruikt en ontwikkeld toen twee toonaangevende economen, Michel Albert en James Ball, opdracht kregen (van de speciale commissie van het Parlement voor het

economisch herstel in Europa) om hierover een verslag op te stellen. In het in augustus 1983 gepubliceerde verslag van Albert en Ball, *Towards European Economic Recovery in the 1980s*, werd gesteld dat het ontbreken van een echte gemeenschappelijke markt, samen met andere hindernissen voor het intracommunautaire handelsverkeer, een systematische belemmering vormde voor de Europese economie, die (in vergelijking met zijn potentieel) onderpresteerde met het equivalent van gemiddeld ongeveer een werkweek per werknemer per jaar, wat neerkwam op een kostprijs van 2 % van het bbp.

Deze "kosten van een niet-verenigd Europa" werden een belangrijke reden voor het lanceren van een gedetailleerd wetgevingsprogramma om de eengemaakte markt tijdens de eerste acht jaar van de in januari 1985 aangetreden Commissie-Delors te voltooien. De kosten die vermeden zouden kunnen worden door de succesvolle voltooiing van de eengemaakte markt werden nader gekwantificeerd in het historische verslag-Cecchini, dat in april 1988 door de Europese Commissie werd gepubliceerd. Volgens *The Cost of Non-Europe in the Single Market* zou het potentiële voordeel voor de Europese economie in de orde van 4,5 % (en potentieel 6,5 %) van het bbp liggen. In een daaropvolgende analyse van de economische impact van meer dan 3 500 afzonderlijke maatregelen op EU-niveau ter voltooiing van de eengemaakte markt in de periode vanaf het midden van de jaren tachtig, wordt gewezen op een stijging van het collectieve bbp van meer dan 5,0 % (ofwel meer dan 1 500 EUR per burger), waarbij de berekeningen van de bbp-groei variëren van 1,7 % tot 8,5 %.

Het idee dat er "kosten van een niet-verenigd Europa" zijn, kan veel breder worden toegepast dan alleen op de eengemaakte markt, hoewel het wellicht gemakkelijker is om de kosten op dit specifieke beleidsterrein te kwantificeren dan in andere sectoren. Het kernidee is dat als er op een specifiek beleidsterrein geen sprake is van gemeenschappelijke actie op Europees niveau, de efficiëntie van de economie in haar geheel daaronder lijdt en/of dat een collectief goed dat er anders had kunnen zijn, niet tot stand komt. Het idee van de kosten van een niet-verenigd Europa hangt nauw samen met dat van "Europese meerwaarde", in de zin dat bij dit laatste begrip geprobeerd wordt na te gaan wat het collectieve voordeel is van beleidsoptreden op een bepaald terrein op Europees niveau — en bij het eerste begrip wat het collectieve voordeel is dat wordt misgelopen door niet-optreden.

Het proces van het *in kaart brengen* tot dusver

Het potentiële multiplicatoreffect van de verdieping van bestaande Europese actie of de uitvoering van nieuwe maatregelen blijft sterk. Sinds 2012 maakt de afdeling Europese Meerwaarde van de Onderzoeksdienst van het Europees Parlement (EPRS) een raming van het potentiële economische voordeel van door het Parlement ondersteunde beleidsinitiatieven die in de loop der tijd de Europese economie kunnen stimuleren. Dergelijke voordelen houden hoofdzakelijk verband met het gegenereerde extra bbp of met een rationelere toewijzing van overheidsmiddelen, door een betere coördinatie van de overheidsuitgaven op nationaal en Europees niveau. Deze benadering is niet gebaseerd op de veronderstelling dat er sprake is van hogere overheidsuitgaven (tenzij deze een groot multiplicatoreffect zouden kunnen hebben), maar veeleer op het vaststellen van maatregelen die ofwel het groeipotentieel van de economie op lange termijn zonder extra uitgaven zouden kunnen vergroten — zoals bij het opbouwen van een bredere en diepere digitale eengemaakte markt ter aanvulling van de klassieke eengemaakte markt — ofwel zouden kunnen zorgen voor een betere besteding van de bestaande overheidsmiddelen — zoals de meer systematische coördinatie van het nationale en Europese defensie- of ontwikkelingsbeleid. De filosofie is dus die van "groei zonder schuld", in aansluiting op de realiteit van de beperkte

mogelijkheden voor overheidsuitgaven waarmee de regeringen sinds de economische en financiële crisis van 2008 worden geconfronteerd.

De lopende en regelmatig geactualiseerde beoordelingen van de economische voordelen die met dergelijke door het Europees Parlement op verschillende momenten ondersteunde initiatieven moeten worden gerealiseerd, zijn al gebundeld in de vier edities van een publicatie getiteld *De kosten van een niet-verenigd Europa in kaart gebracht*, gepubliceerd door de afdeling Europese Meerwaarde tussen maart 2014 en december 2017. Deze analyse is gebaseerd op een combinatie van intern onderzoek van het EP, onderzoek dat door externe deskundigen is uitgevoerd in opdracht van het EP, en externe analyses die zijn gepubliceerd door andere overheidsinstanties, denktanks en wetenschappers.

De eerste beoordeling, die in het voorjaar van 2014 werd verricht, had betrekking op 24 beleidsterreinen en wees een potentieel economisch voordeel uit van ongeveer **800 miljard EUR per jaar** — ofwel ongeveer 6 % van het toenmalige bbp van de EU — na een volledige inlooperperiode van maximaal tien jaar. Dit zou een permanente opwaartse trend in het bbp inhouden, waarbij de digitale eengemaakte markt (260 miljard EUR) en de klassieke eengemaakte markt (235 miljard EUR) de grootste voordelen zouden bieden en verschillende andere sectoren tot 60 miljard EUR zouden kunnen bijdragen.

Tegen de tijd van de vierde uitgave van *De kosten van een niet-verenigd Europa in kaart gebracht*, die eind 2017 werd gepubliceerd, wees een meer gedetailleerde en geactualiseerde analyse van 34 beleidsterreinen op een totaal potentieel voordeel voor de Europese economie van maximaal **1 750 miljard EUR** (1,75 biljoen EUR) — ofwel ongeveer 12 % van het bbp van de EU. De grootste voordelen werden op de volgende gebieden geconstateerd: verdere maatregelen ter voltooiing van de klassieke eengemaakte markt (615 miljard EUR), de ontwikkeling van de digitale eengemaakte markt (415 miljard EUR), stappen in de richting van meer geïntegreerde energiemarkten en grotere energie-efficiëntie (250 miljard EUR), bestrijding van belastingfraude en belastingontduiking (169 miljard EUR) en verdere inspanningen om de economische en monetaire unie te voltooien (129 miljard EUR).

Meest recente analyse van het potentiële economische voordeel: 2,2 biljoen EUR

Sinds januari 2018 is de inventarisatie in het kader van *De kosten van een niet-verenigd Europa in kaart gebracht* uitgebreid tot vijftig beleidsterreinen, waaronder een aantal aspecten van justitie en binnenlandse zaken, en nieuwe terreinen zoals gegevensbescherming en cyberveiligheid. Waar mogelijk is ook een eerste beoordeling gemaakt van de eventuele voordelen die al op deze gebieden zijn gerealiseerd — zoals bepaalde aspecten van de klassieke en de digitale eengemaakte markt — als gevolg van enkele door het Europees Parlement bepleite beleidsinitiatieven die (geheel of gedeeltelijk) waren voorgesteld door de Europese Commissie en waren vervolgens vastgesteld door de Raad en het Parlement in de loop van de huidige vijfjarige EU-beleidscyclus (2014-2019).

De meest recente werkzaamheden, die in deze studie uiteen worden gezet, richten zich op de mogelijkheden van de volgende cyclus van vijf jaar voor de beeldsvorming van de EU, te beginnen met de verkiezing van het nieuwe Europees Parlement, dat in juli 2019 zal samenkomen. Volgens deze analyse zouden de potentiële voordelen voor de Europese economie (EU-28) aan het einde van de tienjarige periode van 2019 tot 2029 meer dan **2 200 miljard EUR** (2,2 biljoen EUR) kunnen bedragen als het door het Parlement bepleite beleid op de vijftig hier bestudeerde terreinen door

de instellingen van de Unie zou worden vastgesteld en volledig zou worden uitgevoerd. Dit zou feitelijk neerkomen op "twee biljoen euro aan dividend" als gevolg van gemeenschappelijke actie van de EU, een stijging van ongeveer 14 % van het totale bbp van de EU (dat in 2017 zelf al 15,3 biljoen EUR bedroeg). De potentiële stimulans voor de EU-economie op de lange termijn zou in dat geval zeer significant zijn: die zou in een gegeven jaar zo groot kunnen zijn als het volledige programma voor kwantitatieve versoepeling van de Europese Centrale Bank in het decennium na de economische en financiële crisis van 2008.

Vijftig beleidsterreinen

Hieronder staan de **vijftig terreinen** die hier specifiek werden onderzocht, gegroepeerd in tien brede beleidsclusters, met daarachter de meest recente berekening van het jaarlijkse potentiële voordeel in miljard euro, na een volledige inlooperperiode van maximaal tien jaar, dat in totaal 2 213 miljard EUR bedraagt:

1) **Klassieke eengemaakte markt** (713 miljard EUR)

- Voltooiing van de eengemaakte markt voor goederen (183 miljard EUR)
- Voltooiing van de eengemaakte markt voor diensten (297 miljard EUR)
- Waarborging van consumentenrechten (58 miljard EUR)
- Bevordering van de deeleconomie (50 miljard EUR)
- Bestrijding van belastingontwijking door ondernemingen (85 miljard EUR)
- Bestrijding van btw-fraude (40 miljard EUR)

2) **Digitale economie** (178 miljard EUR)

- Voltooiing van de digitale eengemaakte markt (110 miljard EUR)
- Bevordering van internetconnectiviteit (58 miljard EUR)
- Cyberveiligheid (10 miljard EUR)

3) **Economische en monetaire Unie (EMU)** (322 miljard EUR)

- Betere coördinatie van het begrotingsbeleid (30 miljard EUR)
- Voltooiing van de bankenunie (75 miljard EUR)
- Gemeenschappelijk depositogarantiestelsel (5 miljard EUR)
- Gemeenschappelijke werkloosheidsverzekering (17 miljard EUR)
- Opbouw van meer geïntegreerde kapitaalmarkten (137 miljard EUR)
- Pan-Europees pensioenproduct (58 miljard EUR)

4) **Milieu, energie en onderzoek** (502 miljard EUR)

- Klimaatverandering (beoordeling nog niet afgerond)
- Sterkere waterwetgeving (25 miljard EUR)

- Meer geïntegreerde energiemarkt met grotere energie-efficiëntie (231 miljard EUR)
- Bevordering van onderzoek en innovatie (40 miljard EUR)
- Robotica en kunstmatige intelligentie (206 miljard EUR)

5) Vervoer en toerisme (51 miljard EUR)

- Interne Europese vervoersruimte (6 miljard EUR)
- Ontwikkeling van het toerismebeleid (6 miljard EUR)
- Sterkere passagiersrechten (0,4 miljard EUR)
- Manipulatie van de kilometerstand in motorvoertuigen (9 miljard EUR)
- Aansprakelijkheidsregels en verzekeringen voor autonome voertuigen (30 miljard EUR)

6) Sociaal Europa, werkgelegenheid en gezondheid (142 miljard EUR)

- Verkleining van de loonkloof tussen mannen en vrouwen (43 miljard EUR)
- Betere informatie voor en raadpleging van werknemers (12 miljard EUR)
- Sociale ondernemingen en onderlinge maatschappijen (15 miljard EUR)
- Verkleining van de ongelijkheid op gezondheidsgebied (72 miljard EUR)

7) Europa van de burgers (58 miljard EUR)

- Vrij verkeer van economisch actieve EU-burgers (53 miljard EUR)
- Creativiteit en culturele diversiteit (0,5 miljard EUR)
- Grensoverschrijdend vrijwilligerswerk (0,06 miljard EUR)
- Bescherming van kinderen, gezinnen en eigendomsverhoudingen (0,6 miljard EUR)
- Vestiging en mobiliteit van ondernemingen (0,26 miljard EUR)
- Juridische samenwerking en procesvoering in burgerlijke en handelszaken (4 miljard EUR)
- EU-recht inzake administratieve procedures (0,02 miljard EUR)

8) Justitie en binnenlandse zaken — Migratie en grenzen (55 miljard EUR)

- Legale migratie (22 miljard EUR)
- Asielbeleid (23 miljard EUR)
- Grenscontrole- en visumbeleid (10 miljard EUR)
- Regelingen voor burgerschap en verblijf door investeringen (beoordeling nog niet afgerond)

9) Justitie en binnenlandse zaken — Veiligheid en grondrechten (125 miljard EUR)

- Bestrijding van geweld tegen vrouwen (23 miljard EUR)
- Gelijke behandeling en non-discriminatie (0,5 miljard EUR)
- Bestrijding van georganiseerde misdaad, corruptie en cybercriminaliteit (82 miljard EUR)

- Gecoördineerde actie tegen terrorisme (16 miljard EUR)
- Procedurele rechten en detentievoorwaarden (0,2 miljard EUR)
- Gegevensbescherming (3 miljard EUR)

10) Extern beleid van de EU (67 miljard EUR)

- Minder overlapping in het veiligheids- en defensiebeleid (22 miljard EUR)
- Betere coördinatie van het ontwikkelingsbeleid (9 miljard EUR)
- Betere gemeenschappelijke consulaire bescherming van EU-burgers (0,9 miljard EUR)
- Bevordering van de internationale handel (35 miljard EUR)

Economische analyse

De potentiële economische voordelen van de verschillende in dit document geanalyseerde EU-beleidsinitiatieven kunnen worden gemeten aan de hand van extra gegenereerd bbp of als besparingen op overheids- of andere uitgaven dankzij een doelmatigere toewijzing van middelen in de economie als geheel. Een voorbeeld van extra gegenereerd bbp is het potentiële multiplicatoreffect dat na verloop van tijd ontstaat bij de verbreding en verdieping van de digitale eengemaakte markt op continentale schaal of bij de verdere voltooiing van de bestaande eengemaakte markt van goederen en diensten. Een voorbeeld van een grotere doelmatigheid in de overheidsuitgaven is meer systematische coördinatie van uitgaven op het gebied van defensiebeleid, met inbegrip van gezamenlijke defensieopdrachten, omdat er in de huidige regelingen sprake is van aanzienlijke overlappingen of tekortkomingen. Een voorbeeld van vermeden potentiële toekomstige kosten betreft het voordeel van doeltreffende maatregelen om de veerkracht van de bankenunie te verzekeren teneinde toekomstige banken- of staatsschuldencrisis te voorkomen, of intensievere samenwerking om belastingontduiking en -ontwijking op te sporen.

De analyse in dit document bouwt grotendeels voort op een reeks meer gedetailleerde werkzaamheden die de afgelopen jaren zijn verricht voor afzonderlijke Europese parlementaire commissies door de afdeling Europese Meerwaarde van de EPRS. Deze werkzaamheden worden vaak verricht in de vorm van *beoordelingen van de Europese meerwaarde* — bij formele wetgevingsinitiatieven die worden voorgesteld door het Europees Parlement — en *verslagen over de kosten van een niet-verenigd Europa* in specifieke beleidssectoren. De keuze van de onderzoeksgebieden hangt dus nauw samen met specifieke werkzaamheden, verzoeken of de beleidsstandpunten die parlementaire commissies hebben ingenomen. Ook wordt gebruikgemaakt van ander onderzoek dat externe denktanks en wetenschappelijke organen onafhankelijk hebben verricht naar aanleiding van andere verzoeken die het Parlement in deze en de vorige zittingsperiode in zijn diverse wetgevings- en initiatiefverslagen heeft geformuleerd.

Met de gedetailleerde analyse in *De kosten van een niet-verenigd Europa in kaart gebracht, 2019-2024* wordt getracht een betrouwbare raming te geven van de omvang van de potentiële meetbare voordelen die de verschillende genoemde beleidsinitiatieven de economie van de EU zouden opleveren. Het is niet de bedoeling om exacte voorspellingen te doen op basis van één economisch model, maar veeleer om een beeld te geven van de potentiële orde van grootte van de mogelijke efficiëntievoordelen die zou kunnen worden gerealiseerd op basis van gemeenschappelijke actie

op de vijftig beleidsterreinen. De analyse is gebaseerd op werkzaamheden uit allerlei bronnen, waarnaar — vaak met hyperlinks — wordt verwezen in voetnoten, en wordt voortdurend geactualiseerd en verfijnd naarmate nieuw bewijsmateriaal beschikbaar wordt gesteld. Bij de raming van de potentiële voordelen wordt doorgaans de nodige voorzichtigheid in acht genomen. Wanneer in een onderliggende studie een reeks potentiële voordelen wordt gepresenteerd, wordt vaak de laagste waarde geselecteerd, ook al is er sprake van aanzienlijk opwaarts potentieel voor deze raming op de middellange tot lange termijn, door dynamische effecten die niet gemakkelijk kunnen worden gekwantificeerd. Ook is het zo dat wanneer de cijfers specifiek zijn voor het jaar waarin een studie werd verricht, ze niet noodzakelijkerwijs voor inflatie worden gecorrigeerd, wat in sommige gevallen leidt tot een te lage raming van de potentiële voordelen.

De aanpak van het Europees Parlement op het gebied van de kosten van een niet-verenigd Europa sluit nauw aan op parallel onderzoek in de bredere gemeenschap van wetenschappers en denktanks, ten aanzien van zowel specifiek EU-beleid als de ruimere voordelen van het EU-lidmaatschap als zodanig. In een studie die in het voorjaar van 2014¹ door drie economen (Campos, Coricelli en Moretti) werd verricht en op grote publieke belangstelling kon rekenen, werd bijvoorbeeld getracht de economische voordelen van het EU-lidmaatschap te berekenen voor de 19 lidstaten die tijdens de opeenvolgende uitbreidingen van 1973 tot 2004 waren toegetreden. Hoewel de omvang en de aard van de economische voordelen per lidstaat konden verschillen en bij ieder afzonderlijk geval meestal andere factoren een rol speelden — liberalisering van de handel binnen de EU (voor de tien lidstaten die in 2004 toetraden), de eengemaakte markt (voor het Verenigd Koninkrijk), de eenheidsmunt (voor Ierland), of arbeidsproductiviteit (voor Finland, Zweden en Oostenrijk) — was de algehele conclusie dat dankzij het lidmaatschap en de daarmee verbonden economische integratie het nationale inkomen van die landen gemiddeld al 12 % hoger was dan het anders zou zijn geweest. Uit de studie bleek tevens dat dergelijke voordelen in het algemeen blijvend zijn en doorgaans met de tijd toenemen.

De Europese Investeringsbank (EIB) heeft ook een systematische analyse verricht van de impact van haar leningactiviteiten op het bbp van de EU, dat volgens de bank in 2020 2,3 % hoger zal uitvallen dan wanneer een dergelijke activiteit niet had plaatsgevonden, waarbij de EFSI-activiteiten 0,7 % van dat percentage van 2,3 % uitmaken. Het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de Europese Commissie heeft het effect van het cohesiebeleid van de EU in de periode 2007-2015 geraamd op een stijging van het totale bbp van de Unie met 0,7 %, waarbij de gemiddelde impact ongeveer 2,7 % bedroeg in de minder ontwikkelde regio's van de Unie.

Anthony Teasdale

Directeur-generaal,
Onderzoeksdienst van het Europees Parlement (EPRS).

April 2019

¹ N. Campos, F. Coricelli en L. Moretti, "Economic Growth and Political Integration: Estimating the Benefits from Membership in the European Union using the Synthetic Counterfactuals Method", discussienota IZA nr.8162, mei 2014.

Samenvatting van potentiële economische voordelen op vijftig beleidsterreinen van de EU

1) Klassieke eengemaakte markt (713 miljard EUR)

- Voltooiing van de eengemaakte markt voor goederen (183 miljard EUR)
- Voltooiing van de eengemaakte markt voor diensten (297 miljard EUR)
- Waarborging van consumentenrechten (58 miljard EUR)
- Bevordering van de deeleconomie (50 miljard EUR)
- Bestrijding van belastingontwijking door ondernemingen (85 miljard EUR)
- Bestrijding van btw-fraude (40 miljard EUR)

➤ **Voltooiing van de eengemaakte markt voor goederen:** de eengemaakte markt voor goederen vormt de kern van de Europese eengemaakte markt en is van cruciaal belang geweest voor deze laatste doordat hij in de bijna 35 jaar sinds de start van het programma voor een eengemaakte markt in 1985 al heeft gezorgd voor een aanzienlijke groei van het bbp van de EU — volgens recente schattingen ongeveer 6 % tot 8 %. De handel in goederen is momenteel goed voor ongeveer een kwart van het bbp van de EU en driekwart van de handel binnen de EU: volgens de OESO ligt dit cijfer ongeveer 60 % hoger dan wanneer de eengemaakte markt en de douane-unie niet zouden bestaan. Uit onderzoek van het EP blijkt dat verdere actie op dit specifieke gebied — of het nu gaat om de voortzetting van de goedkeuring van geharmoniseerde productvoorschriften, een bredere toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning (ingeval dergelijke regels niet bestaan), een betere omzetting en uitvoering van bestaande EU-wetgeving en/of snellere herstelmaatregelen bij niet-handhaving van deze wetgeving — in de Europese economie kan zorgen voor 1,2 % tot 1,7 % groei van het bbp van de EU, ofwel **tussen 183 en 269 miljard EUR**. In studies van andere organisaties varieert dit cijfer van 0,2 % tot 4,7 % van het bbp van de EU. Het potentieel voor verdere vooruitgang wordt bevestigd door het feit dat de handel in goederen binnen de EU, die ongeveer 25 % van het bbp uitmaakt, nog steeds aanzienlijk lager is dan in een vergelijkbaar geïntegreerde continentale markt, namelijk de Verenigde Staten, waar die goed is voor ongeveer 40 % van de economie.

➤ **Voltooiing van de eengemaakte markt voor diensten:** de dienstensector is goed voor driekwart van het bbp van de EU en negen van de tien nieuwe banen die in de economie worden gecreëerd. Het aandeel van de dienstensector in de handel binnen de EU is echter nog steeds slechts ongeveer 20 %, een verrassend laag cijfer. Er is vooruitgang geboekt dankzij de EU-dienstenrichtlijn in 2006, waarbij een kader voor een eengemaakte markt werd vastgesteld voor ongeveer twee derde van de dienstverleningsactiviteiten in de Unie. In veel sectoren blijven er echter nationale voorschriften bestaan, en de mate van openheid in de gereguleerde beroepen varieert sterk, waardoor de keuze van de consument wordt beperkt en de prijzen hoger blijven dan anders het geval zou zijn. Uit een analyse van de Europese Commissie blijkt dat twee derde van het potentiële voordeel op lange termijn van de voltooiing van de eengemaakte markt voor diensten nog moet worden gerealiseerd. Uit onderzoek van het EP blijkt dat het niet-gerealiseerde potentiële voordeel ongeveer **297 miljard EUR** of bijna 2 % van het bbp van de EU bedraagt. Parallel onderzoekt wijst op een

toename tussen 0,6 % en 5,6 % van het bbp van de EU, afhankelijk van wat onder de definitie van diensten valt.

- **Waarborging van consumentenrechten:** Europese burgers genieten bepaalde rechten op consumentenbescherming, die in de praktijk niet altijd duidelijk of afdwingbaar zijn. Consumenten moeten weten dat zij voor, tijdens en na het sluiten van contracten met ondernemingen op adequate wijze beschermd zijn, wil de eengemaakte markt eerlijk en doeltreffend kunnen functioneren. De verbreding en betere toepassing van het bestaande EU-recht, zoals de richtlijn inzake kredietovereenkomsten voor consumenten, met inbegrip van de uitbanning van bepaalde slechte praktijken — bijvoorbeeld de aankoop van commerciële garanties waarop consumenten reeds recht hebben — zou tot meer zekerheid, eerlijker concurrentie en lagere nalevings- en proceskosten leiden. Volgens onderzoek van het EP is naar schatting een efficiëntievoordeel van ongeveer **58 miljard EUR** per jaar mogelijk op basis van een beperkte reeks maatregelen op dit gebied, terwijl uit een recente studie van de Europese Commissie blijkt dat het verlies voor consumenten, hetzij als gevolg van rechtstreekse kosten of tijdverlies, op zes markten tussen de 20 en 58 miljard EUR per jaar bedraagt.
- **Bevordering van de deeleconomie:** de deeleconomie ontwikkelt zich snel met uitdagende bedrijfsmodellen in verschillende delen van de economie. Zij is gebaseerd op samenwerkingsplatforms die een open markt creëren voor het tijdelijk gebruik van goederen en diensten, vaak aangeboden door particulieren. Uit onderzoek van het EP blijkt dat de potentiële economische voordelen van een beter fiscaal en regelgevend beleid op EU-niveau in deze sector op lange termijn rond de **50 miljard EUR** per jaar kunnen liggen, bijvoorbeeld op basis van een duidelijkere en consistentere toepassing van het mededingingsbeleid, het belastingrecht, regelgeving voor de arbeidsmarkt en arbeidsomstandigheden.
- **Bestrijding van belastingontwijking door ondernemingen:** uit de recente onthullingen in de Panama Papers en LuxLeaks is gebleken dat de EU en haar lidstaten grotere prioriteit moeten geven aan de bestrijding van belastingontduiking, belastingontwijking en agressieve fiscale planning, en dat er meer samenwerking en transparantie op deze gebieden moet worden ontwikkeld, met name door ervoor te zorgen dat er vennootschapsbelasting wordt betaald wanneer er waarde wordt gecreëerd. De derving van belastinginkomsten voor de EU als gevolg van winstverschuiving, agressieve fiscale planning door bedrijven en kosteninefficiënte regelgeving kan 223 tot 293 miljard EUR bedragen, ofwel een gemiddelde van 258 miljard EUR per jaar, en de toewijzing van middelen in de economie verstoren. Als rekening wordt gehouden met de maatregelen die reeds worden toegepast, zou, zelfs indien slechts een derde van de gemiddelde potentiële verliezen kan worden goedgeemaakt door middel van verdere initiatieven die door het Parlement worden bepleit, dit de nationale belastingautoriteiten nog altijd **85 miljard EUR** per jaar aan extra inkomsten opleveren.
- **Bestrijding van btw-fraude:** de inkomstenderving voor de overheidsfinanciën als gevolg van niet-naleving of niet-inning van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) in de EU — de zogenaamde "btw-kloof" — bedraagt bijna 150 miljard EUR. Grensoverschrijdende handel is vrijgesteld van btw en biedt gewetenloze aanbieders dus een maas in de wet om btw te innen en vervolgens te verdwijnen zonder het geld over te maken aan de belastingautoriteiten. Geschat wordt dat 40 tot 60 miljard EUR van de jaarlijkse derving van btw-inkomsten voor lidstaten wordt veroorzaakt door georganiseerde criminele groepen en dat twee procent van deze groepen achter 80 % van de intracommunautaire ploffraude (MTIC) zit. De voorstellen van de Europese Commissie, die door het EP worden gesteund, zouden de grensoverschrijdende fraude met maximaal 80 procent of ongeveer **40 miljard EUR** per jaar helpen verminderen en ook leiden tot meer gestroomlijnde grensoverschrijdende transacties en lagere kosten voor bedrijven en het publiek.

2) **Digitale economie** (178 miljard EUR)

- Voltooiing van de digitale eengemaakte markt (110 miljard EUR)
 - Bevordering van internetconnectiviteit (58 miljard EUR)
 - Cyberveiligheid (10 miljard EUR)
- **Voltooiing van de digitale eengemaakte markt:** ramingen van het potentiële langetermijneffect van de succesvolle voltooiing van de digitale eengemaakte markt in Europa op het bbp van de EU lopen uiteen, maar uit alle analyses blijkt dat dit aanzienlijk zou zijn. Op basis van verschillende modellen hebben het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek en DG ECFIN van de Europese Commissie op verschillende momenten het potentiële voordeel geraamd op tussen 85 miljard en 256 miljard EUR per jaar — respectievelijk 0,6 % en 1,9 % van het bbp van de EU — terwijl het McKinsey Global Institute het cijfer op ongeveer 375 miljard EUR per jaar heeft geraamd en in onderzoek van het EP in 2014 een bedrag van 415 miljard EUR per jaar naar voren kwam. De definitie en het toepassingsgebied van de digitale eengemaakte markt variëren tussen deze studies, evenals de toegepaste methode. Het gaat hierbij onder meer om elektronische handel, elektronische aanbestedingen, elektronische betalingen, elektronische facturering, elektronische overheid, cloudcomputing en systemen voor alternatieve geschillenbeslechting (internetconnectiviteit is in sommige studies wel en in andere niet opgenomen: zie hieronder). Op verschillende van deze gebieden heeft de Europese Commissie wetgevingsvoorstellen ingediend, waarvan sommige inmiddels door de EU-wetgevers zijn aangenomen. In het kader van deze analyse wordt het bedrag van de realiseerbare waarde in de komende tien jaar op ongeveer **110 miljard EUR** geraamd, maar het zou gemakkelijk hoger kunnen zijn.
- **Bevordering van internetconnectiviteit:** volgens ramingen zal de potentiële groei van het bbp van de EU als gevolg van beleid op Europees niveau ter bevordering van betere internetconnectiviteit — met name door de uitrol van draadloze hogesnelheidsbreedband en een snellere uitrol van vaste hogesnelheidsbreedband — ongeveer 0,8 % van het bbp bedragen na een volledige inlooperperiode van dertig jaar. Uitgaande van een positief effect van 0,4 % op het bbp in de komende tien jaar, zou de groei van de Europese economie in de orde van **58 miljard EUR** per jaar liggen.
- **Cyberveiligheid:** de totstandbrenging van een veilige cyberomgeving is belangrijk voor de waarborging van een onbelemmerde en veilige deelname van burgers aan een groot aantal aspecten van het digitale tijdperk: uit opiniepeilingen blijkt dat 87 % van de Europeanen cybercriminaliteit als een belangrijke uitdaging beschouwt en (in 2016) 80 % van de Europese bedrijven door minstens één incident op het gebied van cyberveiligheid werd getroffen. De actualisering van het bestaande rechts- en beleidskader inzake cyberveiligheid op de door de EU-instellingen bepleite wijze, kan volgens berekeningen van de Europese Commissie een efficiëntievoordeel opleveren voor de Europese economie van ten minste **10 miljard EUR**.

3) **Economische en monetaire Unie** (322 miljard EUR)

- Betere coördinatie van het begrotingsbeleid (30 miljard EUR)
- Voltooiing van de bankenunie (75 miljard EUR)
- Gemeenschappelijk depositogarantiestelsel (5 miljard EUR)
- Gemeenschappelijke werkloosheidsverzekering (17 miljard EUR)
- Meer geïntegreerde kapitaalmarkten (137 miljard EUR)
- Pan-Europees pensioenproduct (58 miljard EUR)

- **Betere coördinatie van het begrotingsbeleid:** als het begrotingsbeleid van de lidstaten niet doeltreffend wordt gecoördineerd, kunnen er in het geval van een ernstige crisis aanzienlijke negatieve "overloopeffecten" zijn tussen de lidstaten van de EU die deelnemen aan de economische en monetaire Unie (EMU) en zelfs in de hele Europese economie. Een betere coördinatie op begrotingsgebied zorgt voor meer duurzaamheid en grotere veerkracht van de lidstaten, schept meer vertrouwen en solidariteit tussen hen, en moet een anticyclisch effect hebben, waardoor er meer speelruimte is voor landen die te kampen hebben met aanzienlijke productieverliezen in tijden van economische neergang. Uit onderzoek van het EP blijkt dat het potentiële efficiëntievoordeel van een betere coördinatie van het begrotingsbeleid binnen de Europese Unie op jaarbasis ongeveer **30 miljard EUR** kan bedragen.
- **Voltooiing van de bankenunie:** het doel van de bankenunie van de EU is de financiële stabiliteit in Europa te waarborgen en met name de vicieuze cirkel tussen banken en de kosten van staatsleningen te doorbreken. Een bankenunie draagt ook bij tot een vermindering van de huidige versnippering van de Europese financiële markten door het bevorderen van één enkel kader voor toezicht, preventie en afwikkeling. Inmiddels zijn twee bouwstenen van een doeltreffende bankenunie ingevoerd, die beide berusten op het gemeenschappelijke rulebook: het gemeenschappelijk toezichtsmechanisme en het gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme. Als wordt gekeken naar de geboekte vooruitgang blijkt uit onderzoek van het EP dat op dit gebied nog altijd zo'n **75 miljard EUR** aan potentiële voordelen (bijna 0,5 % van het bbp van de EU) kan worden gerealiseerd. Uit ander onderzoek blijkt dat de voltooiing van de bankenunie een netto macro-economisch voordeel zou opleveren van tussen de 35 en 130 miljard EUR per jaar.
- **Gemeenschappelijk depositogarantiestelsel:** hoewel er al nationale depositogarantiestelsels bestaan, die bescherming bieden voor gedekte deposito's tot 100 000 EUR, worden zij niet ondersteund door een gemeenschappelijk Europees stelsel. Een gemeenschappelijk depositogarantiestelsel, in de vorm van een Europees depositoverzekeringstelsel (EDIS), zou zorgen voor een sterkere en uniformere verzekeringsdekking in de gehele eurozone en zou nationale depositogarantiestelsels minder kwetsbaar maken voor grote lokale schokken. Uit onderzoek van het EP blijkt dat de gemiddelde jaarlijkse kosten van het niet hebben van een EDIS ongeveer **5 miljard EUR** op jaarbasis bedragen als rekening wordt gehouden met de potentiële verminderde vlucht van deposito's uit EU-banken bij een ernstige overheids crisis of financiële crisis.
- **Meer geïntegreerde kapitaalmarkten:** de EU boekt vooruitgang met de opbouw van een meer geïntegreerde kapitaalmarktenunie, die tot doel heeft te zorgen voor meer leningsalternatieven voor bedrijven, met name start-ups en kmo's. Ongeveer 75 % van de bedrijven is echter nog steeds afhankelijk van externe financiering. Een meer geïntegreerde kapitaalmarkt zou een betere toegang tot de beurzen mogelijk maken, waar investeerders met minder belemmeringen zouden worden geconfronteerd wanneer zij in andere EU-landen investeren. De huishoudens in de EU zouden hun spaargeld ook optimaal benutten en meer mogelijkheden hebben om te beleggen. Als gevolg daarvan zou de gemiddelde potentiële groei van de EU

kunnen verbeteren en zou kapitaal gemakkelijker kunnen worden gericht op productievere en innovatievere investeringen. Een betere integratie en ontwikkeling van de kapitaalmarkten zou ook een waardevolle aanvulling zijn op de bankenunie, aangezien deze zowel een economische aanpassing vergemakkelijkt als bijdraagt tot de vergroting van de economische veerkracht. Volgens onderzoek van het EP bedragen de potentiële voordelen van beter geïntegreerde en doeltreffender gereguleerde EU-kapitaalmarkten naar schatting rond de **137 miljard EUR** per jaar.

- **Gemeenschappelijke minimumwerkloosheidsuitkering:** de invoering van een gemeenschappelijke werkloosheidsverzekering voor de eurozone kan fungeren als een automatische stabilisator in tijden van ernstige economische neergang. Indien een dergelijke regeling tijdens de economische en financiële crisis van 2008 van kracht was geweest, dan zou deze volgens onderzoek van het EP de inkomens van de huishoudens hebben gestabiliseerd, doordat er sprake zou zijn geweest van een doelgerichte stimulans en doordat de daling van het bbp in de zwaarst getroffen lidstaten in de eurozone vier jaar lang met ongeveer 71 miljard EUR zou zijn gecompenseerd, wat neerkomt op ongeveer **17 miljard EUR** in een gegeven jaar.
- **Pan-Europees pensioenproduct:** pensioenstelsels, en met name overheidspensioenstelsels, hebben ervoor gezorgd dat de meeste ouderen in de meeste EU-landen worden beschermd tegen het risico op armoede. Tegenwoordig hebben mensen van 65 jaar een levensverwachting van nog eens 20 jaar. Om deze en andere redenen moedigen de lidstaten het opbouwen van particulier pensioensparen aan als een manier om de druk van de vergrijzende bevolking op socialezekerheidsstelsels te verlichten en overheidspensioenen aan te vullen. Een pan-Europees pensioenproduct (PEPP) kan een aantrekkelijke aanvulling zijn, met name voor jongeren en zelfstandigen, en vooral in lidstaten met minder ontwikkelde bedrijfs-en/of particuliere pensioenregelingen. Volgens ramingen zou de invoering van een PEPP goed zijn voor ongeveer de helft van de groei van de persoonlijke pensioenmarkt in de EU tussen nu en 2030, wat neerkomt op een bedrag van ongeveer 700 miljard EUR of gemiddeld **58 miljard EUR** per jaar.

4) Milieu, energie en onderzoek (502 miljard EUR)

- Klimaatverandering (beoordeling nog niet afgerond)
 - Sterkere waterwetgeving (25 miljard EUR)
 - Meer geïntegreerde energiemarkt met grotere energie-efficiëntie (231 miljard EUR)
 - Bevordering van onderzoek en innovatie (40 miljard EUR)
 - Robotica en kunstmatige intelligentie (206 miljard EUR)
- **Klimaatverandering:** in Europa alleen al worden de economische verliezen als gevolg van extreme weersomstandigheden en andere klimaatgerelateerde ontwikkelingen sinds 1980 geraamd op meer dan 436 miljard EUR. Recent, zij het niet-uitputtend onderzoek naar de kosten van klimaatverandering wijst erop dat de potentiële voordelen voor de economie van de EU als gevolg van de momenteel geplande mitigatiemaatregelen ongeveer **160 miljard EUR** per jaar zullen bedragen. Dit komt overeen met het extra verlies, wat betreft consumentenwelzijn, dat zou ontstaan als de wereldwijde temperatuurstijging aan het einde van de eeuw met meer dan twee graden Celsius zou stijgen, wanneer de door het EP en andere EU-instellingen ondersteunde EU-klimaatbeleidsdoelstellingen niet worden gehaald. Dit cijfer is niet opgenomen in het huidige document *De kosten van een niet-verenigd Europa in kaart gebracht*, omdat het betrekking heeft op de kosten van het niet-realiseren van bestaand EU-beleid en wordt gemeten over een veel langere periode dan al het andere onderzochte beleid. Het wordt

echter op een actieve manier geëvalueerd en de meerwaarde voor Europese burgers van coherente actie van de EU op dit beleidsterrein komt er duidelijk in naar voren.

- **Sterkere waterwetgeving:** doeltreffend gebruik en beheer van water is een belangrijk onderdeel van een doelmatige en ecologisch duurzame economie. Ontoereikende investeringen in de sector en onvolledige regelgeving leiden echter tot risico's voor de burgers en aanhoudende problemen op het gebied van waterinfrastructuur, waterkwaliteit en overstromingsrisicobeheer. Uit onderzoek van het EP blijkt dat gerichte EU-actie op vier specifieke terreinen — om overstromingsgebieden te helpen herstellen, de farmaceutische residuen in het stedelijk afvalwater te verminderen, het gebruik van efficiëntere installaties voor afvalwater te bevorderen en meer gebruik te maken van watermeters — de Europese economie een efficiëntiewinst van ongeveer **25 miljard EUR** per jaar zou kunnen opleveren.
- **Meer geïntegreerde energiemarkt met grotere energie-efficiëntie:** ondanks de aanzienlijke vooruitgang die de afgelopen jaren is geboekt, is er nog steeds ruimte voor de totstandbrenging van een volledig geïntegreerde energiemarkt in de EU, aangezien het gebrek aan coördinatie en regelgevingsbelemmeringen de mededinging nog steeds beperken. Als gevolg daarvan hebben veel consumenten nog steeds te maken met een beperkte keuze aan leveranciers en worden hun de voordelen van lagere energieprijzen onthouden. Huishoudens en bedrijven zouden ook volledig moeten kunnen deelnemen aan de energietransitie, waarbij zij hun verbruik moeten kunnen beheren en tegelijkertijd profiteren van de invoering van technologie voor slim beheer van de vraag en transparante informatie. Ten slotte zouden investeringen om energie efficiënter te gebruiken zorgen voor groei van het bbp van de EU en tegelijkertijd bijdragen tot lagere energierekeningen in Europa, de voorzieningszekerheid vergroten en het milieu helpen beschermen. Op basis van onderzoek van het EP en ander onderzoek kan redelijkerwijs worden aangenomen dat een meer geïntegreerde energiemarkt zou kunnen leiden tot een potentiële stijging van het bbp met maximaal 29 miljard EUR per jaar, terwijl een volledige uitvoering van de energie-efficiëntiemaatregelen van de EU een extra voordeel van ongeveer 202 miljard EUR per jaar zou kunnen opleveren. In totaal kan een meer geïntegreerde markt met grotere energie-efficiëntie dus potentiële voordelen opleveren van wel **231 miljard EUR** per jaar.
- **Bevordering van onderzoek en innovatie:** succesvol onderzoek en succesvolle innovatie (O&I) zijn essentieel voor economische welvaart en duurzame ontwikkeling. Hoewel de EU goed is voor een vijfde van de wereldwijde investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O), investeren de concurrenten en belangrijkste handelspartners van de Unie verhoudingsgewijs meer: in 2015 overtroffen de Chinese O&O-activiteiten die van de EU-28, met uitgaven van meer dan 2,0 % van het bbp, terwijl de cijfers voor de Verenigde Staten en Japan iets onder, respectievelijk boven de 3,0 % liggen. In 2018 diende de Europese Commissie een voorstel in voor een verder uitgewerkt EU-programma voor onderzoek en innovatie. Op basis van bestaande bevindingen en gebruikmaking van verschillende macro-economische simulaties zou het voorgestelde programma een potentieel efficiëntievoordeel kunnen opleveren tot **40 miljard EUR** per jaar.
- **Robotica en kunstmatige intelligentie:** de groei van robotica en kunstmatige intelligentie (AI) heeft een enorm economisch potentieel voor de EU. Als ze naar behoren worden gereguleerd, kunnen ze positieve gevolgen hebben voor individuele personen en voor de samenleving als geheel, de kwaliteit van het leven, de gezondheid en het milieu verbeteren en burgers nieuwe zakelijke kansen bieden die de economische groei kunnen ondersteunen. Geschat wordt dat de wereldwijde economische impact van de ontwikkeling van robotica en AI in 2030 tussen de 2 en 12 biljoen EUR zou kunnen bedragen. Een passend EU-beleid om deze nieuwe technologieën te bevorderen en te reguleren kan bijdragen tot het realiseren van een potentieel efficiëntievoordeel binnen de Europese economie van **206 miljard EUR** per jaar.

5) Vervoer en toerisme (51 miljard EUR)

- Interne Europese vervoersruimte (6 miljard EUR)
- Ontwikkeling van het toerismebeleid (6 miljard EUR)
- Sterkere passagiersrechten (0,4 miljard EUR)
- Manipulatie van de kilometerstand in motorvoertuigen (9 miljard EUR)
- Aansprakelijkheidsregels en verzekeringen voor autonome voertuigen (30 miljard EUR)

- **Interne Europese vervoersruimte:** ondanks de aanzienlijke vooruitgang die de afgelopen twintig jaar is geboekt bij de totstandbrenging van een eengemaakte markt voor vervoer, heeft de sector nog steeds te kampen met talrijke belemmeringen die aanzienlijke extra kosten met zich meebrengen voor het milieu, de veiligheid, de menselijke gezondheid en het concurrentievermogen van de economie. Uit onderzoek van het EP blijkt dat het wegnemen van inefficiënties in de vervoerssector de Europese economie een jaarlijks voordeel van ten minste **5,7 miljard EUR** kan opleveren. Daarbij zou het leiden tot een verbetering van de mobiliteit van burgers en van de ecologische duurzaamheid, en zorgen voor betere connectiviteit binnen de EU en een groter internationaal concurrentievermogen.
- **Ontwikkeling van het toerismebeleid:** hoewel de EU de belangrijkste toeristische bestemming ter wereld is — en goed voor ongeveer 40 % van de totale internationale bezoeken — kampt de toeristische sector nog steeds met tal van uitdagingen en wordt hij belemmerd door verschillende vormen van markinefficiëntie. Uit onderzoek van het EP blijkt dat verdere voordelen kunnen worden bereikt door zich te richten op de sectoren die het grootste potentieel hebben om efficiënter te worden, bijvoorbeeld door het bevorderen van de ontwikkeling van kmo's in de voedselgerelateerde sector, ondersteund door hoogwaardige accommodatie, wat potentiële voordelen oplevert van tussen **5,7 en 6,8 miljard EUR** per jaar.
- **Sterkere passagiersrechten:** passagiers uit de EU die reizen per vliegtuig, over de weg (bus), over het spoor en over het water (zee en binnenwateren) worden beschermd door een specifiek wetgevingskader dat vrijwel uniek is in de hele wereld. Er blijven echter aanzienlijke uitdagingen bestaan die zowel juridisch als praktisch moeten worden aangepakt bij de naleving en de uitvoering van deze rechten. Deze omvatten verschillen in het beschermingsniveau tussen de vervoerswijzen, gevallen van niet-toepassing van passagiersrechten en een gering bewustzijn van dergelijke rechten. Uit onderzoek van het EP blijkt dat de kosten voor burgers en bedrijven die het gevolg zijn van het ontbreken van een geconsolideerd kader voor passagiersrechten binnen de EU ten minste **355 miljoen EUR** per jaar bedragen.
- **Manipulatie van de kilometerstand in motorvoertuigen:** tot 50 % van de gebruikte auto's die tussen EU-lidstaten worden verhandeld, heeft kilometertellers (het instrument waarmee de door een voertuig afgelegde afstand wordt gemeten) die onrechtmatig zijn gemanipuleerd — teneinde de marktwaarde van het voertuig te vergroten. Het percentage gemanipuleerde kilometertellers, evenals het aantal geregistreerde kilometers, is bij ingevoerde auto's veel hoger dan bij auto's die op nationale markten worden verkocht. Uit onderzoek van het EP blijkt dat de totale economische kosten van kilometerfraude bij tweedehandsauto's die in de EU over de grens worden verhandeld ten minste 1,3 miljard EUR per jaar bedragen, terwijl in het meest waarschijnlijke fraudepercentagescenario sprake is van een economisch verlies van **8,8 miljard EUR**.

- **Aansprakelijkheidsregels en verzekeringen voor autonome voertuigen:** de toenemende verschuiving naar geconnecteerde en autonome voertuigen (AV's) zal grote gevolgen hebben voor de automobielsector en kan aanzienlijke sociaaleconomische voordelen opleveren. In 2050 zouden autonome voertuigen 17 biljoen EUR kunnen bijdragen aan de Europese economie. Over het algemeen wordt aangenomen wordt dat AV's het potentieel hebben om mensenlevens te redden, de financiële kosten van auto-ongelukken tot een minimum te beperken, de stedelijke mobiliteit te verbeteren, congestie en negatieve milieueffecten te verminderen, meer inclusieve vormen van mobiliteit voor ouderen en mensen met bijzondere behoeften te bieden en de productiviteit te verhogen. Uit onderzoek van het EP blijkt dat de versnelling van de "vaststellingscurve" voor AV's met vijf jaar, door middel van een verduidelijking van de aansprakelijkheidsregels op Europees niveau, de economie **29,6 miljard EUR** per jaar zou opleveren.

6) **Sociaal Europa, werkgelegenheid en gezondheid** (142 miljard EUR)

- Verkleining van de loonkloof tussen mannen en vrouwen (43 miljard EUR)
 - Betere informatie voor en raadpleging van werknemers (12 miljard EUR)
 - Sociale ondernemingen en onderlinge maatschappijen (15 miljard EUR)
 - Verkleining van de ongelijkheid op gezondheidsgebied (72 miljard EUR)
- **Verkleining van de loonkloof tussen mannen en vrouwen:** ondanks de inspanningen die de afgelopen jaren zijn geleverd om de loonkloof tussen mannen en vrouwen te dichten, is het bruto-uurloon van vrouwen in de economie van de EU nog altijd 16 % lager dan dat van mannen. Dit is te wijten aan zowel "segregatie-effecten" als loondiscriminatie, maar de totale loonongelijkheid omvat ook de kloof op het gebied van werkgelegenheid en gewerkte uren, waarbij de gederfde inkomsten worden geraamd op 241 tot 379 miljard EUR per jaar. Het verder dichten van de loonkloof tussen mannen en vrouwen is niet alleen op zichzelf wenselijk, maar zou ook een positief effect hebben op de Europese economie, aangezien deze kloof de economische efficiëntie vermindert, onder meer doordat arbeid niet op een optimale manier wordt toegewezen. Het zou de productiviteit en de arbeidsvoldoening verhogen, evenals het personeelsverloop en het aantal geschillen verminderen. Uit onderzoek van het EP blijkt dat een verkleining van de loonkloof met één procent de omvang van de economie met 0,14 % verhoogt. Hieruit volgt dat zelfs indien EU-actie op het gebied van loontransparantie en een betere toegang tot verschillende vormen van verlof en flexibele werkregelingen de loonkloof met slechts 2,0 % zou verkleinen, het bbp van de EU met 0,28 % of **43 miljard EUR** per jaar zou stijgen.
 - **Betere informatie voor en raadpleging van werknemers:** niet alleen hebben werknemers recht op passende informatieniveaus in het kader van het Handvest van de grondrechten van de EU, maar het proces kan ook een positief effect hebben op de economie, met name in tijden van ontslagen, waarin het vooraf informeren over op handen zijnde ontslagen bevorderend werkt voor de kans op het vinden van een nieuwe baan, met name in combinatie met hulp bij het zoeken naar werk en opleiding. Volgens onderzoek van het EP naar de kosten en baten van mogelijke verbeteringen in het huidige wetgevingskader van de EU zouden deze naar schatting een efficiëntievoordeel van ongeveer **12 miljard EUR** per jaar kunnen opleveren, met name doordat het aantal ontslagen (met ongeveer 22 %) zou verminderen, evenals het aantal industriële conflicten en de ernst ervan, het percentage werknemers dat ontslag neemt en de gezondheidskosten, en doordat de kans van werknemers op het vinden van een nieuwe baan toeneemt.

- **Verkleining van de ongelijkheid op gezondheidsgebied:** gezond zijn en/of tijdens ziekte een goed leven kunnen leiden is een van de belangrijkste kwesties voor ieder mens. Hoewel de EU slechts een ondersteunende bevoegdheid heeft op het gebied van gezondheidsbeleid, kan de toegang tot grensoverschrijdende gezondheidszorg en een betere coördinatie en bevordering van beste praktijken tussen de lidstaten aanzienlijke voordelen opleveren. Uit een analyse door de Europese Commissie en andere organisaties van de kosten van grote ongelijkheden op gezondheidsgebied zowel tussen als binnen de EU-lidstaten, die tot een slechtere gezondheid bij verschillende sociale groepen of in bepaalde gemeenten kunnen leiden, blijkt dat doeltreffender actie op dit gebied de Europese economie een potentieel voordeel zou kunnen opleveren van maximaal **72 miljard EUR** per jaar. Er zou een gezondheidsdimensie kunnen worden ingevoerd op andere beleidsterreinen van de EU, zoals een ruimer gebruik van bestaande structuurfondsen ter ondersteuning van projecten die de gezondheidsinfrastructuur verbeteren, leiden tot meer onderzoek en opleiding op gezondheidsgebied, bijdragen tot een gezonder leven en "actief ouder worden" bevorderen.
- **Sociale ondernemingen en onderlinge maatschappijen:** binnen de EU zijn er twee miljoen sociale ondernemingen, die werk bieden aan meer dan 14 miljoen mensen. Zij vertonen een grote verscheidenheid aan rechtsvormen — stichtingen, coöperaties, onderlinge maatschappijen, verenigingen of bedrijven — en er bestaat momenteel geen Europees rechtskader om hen te helpen optimaal gebruik te maken van de eengemaakte markt. Een meer gecoördineerde EU-aanpak zou economische en sociale meerwaarde opleveren, onder meer door grotere schaalvoordelen dankzij toegang tot een grotere markt, lagere transactie- en handhavingskosten, betere toegang tot financiering en overheidsopdrachten, en potentieel grotere zichtbaarheid en een groter consumentenvertrouwen. De begrippen Europese onderlinge stichtingen of Europese stichtingen zouden hun activiteiten vergemakkelijken, net als een EU-certificeringssysteem. In het laatste geval zou het label "Europese sociale economie" hun de mogelijkheid bieden zich te onderscheiden van andere ondernemingen, zonder zich in elke lidstaat afzonderlijk te hoeven registreren, en de rechtsvorm te kiezen waarin zij hun activiteiten willen uitvoeren. Uit onderzoek van het EP blijkt dat zelfs als dergelijke maatregelen zouden leiden tot een groei van de sector van slechts 2,0 %, dit een voordeel van ongeveer **15 miljard EUR** per jaar zou opleveren.

7) Europa van de burgers (58 miljard EUR)

- Vrij verkeer van economisch actieve EU-burgers (53 miljard EUR)
 - Creativiteit en culturele diversiteit (0,5 miljard EUR)
 - Grensoverschrijdend vrijwilligerswerk (0,06 miljard EUR)
 - Bescherming van kinderen, gezinnen en eigendomsverhoudingen (0,6 miljard EUR)
 - Vestiging en mobiliteit van ondernemingen (0,26 miljard EUR)
 - Juridische samenwerking en procesvoering in burgerlijke en handelszaken (4 miljard EUR)
 - EU-recht inzake administratieve procedures (0,02 miljard EUR)
- **Vrij verkeer van economisch actieve EU-burgers:** burgers hebben het recht om werk te zoeken in een ander EU-land, in dat land te wonen en toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt ervan. Zij moeten belastingen betalen en bijdragen tot de sociale zekerheid, maar hebben dezelfde rechten als de onderdanen van dat land. Volgens ramingen is het bbp in 2017 dankzij het vrije verkeer naar de belangrijkste landen van bestemming met 106 miljard EUR gegroeid. Als trends zich in hetzelfde tempo voortzetten — waarbij het aantal werkende EU-burgers in de werkende

leeftijd dat in een andere lidstaat woonde in het decennium 2007-2017 steeg van 2,5 % tot 3,8 % — zou het voortgezette gebruik van het vrije verkeer tot gevolg hebben dat in 2027 5,4 % van dergelijke personen, ofwel ongeveer 12 miljoen mensen, tot deze categorie behoort. Uit onderzoek van het EP blijkt dat een dergelijke verhoging in constante prijzen ongeveer **53 miljard EUR** per jaar waard zou zijn voor de EU-economie. Het bedrag zou aanzienlijk hoger zijn als er rekening werd gehouden met grensarbeiders, gedetacheerde werknemers, overmakingen en het effect op de overheidsinkomsten.

- **Creativiteit en culturele diversiteit:** cultuur is een van Europa's grootste troeven: 80 % van de burgers is van mening dat Europa zich onderscheidt door de diversiteit van de Europese cultuur en dat die haar een bijzondere waarde geeft. De culturele en de creatieve sector zijn ook drijvende krachten achter innovatie: zij genereren een bbp van meer dan 500 miljard EUR per jaar en 7,5 % van de Europese beroepsbevolking is erin werkzaam. De uitdagingen waarmee zij worden geconfronteerd, zijn digitalisering, versnippering van de markten, de beperkte circulatie van werken en belemmeringen voor de toegang tot leningen en aandelenkapitaal, met name gezien de moeilijkheid om immateriële activa te waarderen en de prevalentie van micro-ondernemingen in de sector. Uit onderzoek blijkt dat door de invoering van nieuwe financieringsfaciliteiten en de verdere ontwikkeling van bestaande financieringsfaciliteiten — met gemakkelijker toegang tot aandelenkapitaal en cofinanciering, met inbegrip van het gebruik van "business angels" en crowdfunding — de financieringskloof in de sector met een kwart kan worden verkleind, en dat de potentiële bbp-stijging kan oplopen tot **494 miljoen EUR** per jaar.
- **Grensoverschrijdend vrijwilligerswerk:** vrijwilligerswerk — verricht uit vrije wil, voornamelijk binnen een niet-gouvernementele organisatie en zonder winstoogmerk — biedt tal van voordelen, zowel voor de vrijwilligers als voor de sectoren en lokale gemeenschappen die zij helpen. Regel- en financiële druk heeft echter traditioneel de toegang tot vrijwilligerswerk beperkt, met name voor jongeren. Het gaat onder meer om een gebrek aan wettelijke erkenning over de grenzen heen, de ontzegging van toegang tot bijvoorbeeld socialezekerheidsvoorzieningen en het feit dat de vaardigheden die in het kader van vrijwilligerswerk zijn verworven niet consequent worden erkend. Onderzoek van het EP heeft de kosten van dergelijke belemmeringen op ongeveer **65 miljoen EUR** per jaar geraamd. De Europese Commissie is van mening dat met een multiplicatoreffect van ongeveer vier, de jaarlijks 50 000 deelnemers aan het nieuwe Europees Solidariteitskorps de economie 810 miljoen EUR per jaar zouden kunnen opleveren.
- **Bescherming van kinderen, gezinnen en eigendomsverhoudingen:** het aantal internationale paren en gezinnen in de EU blijft stijgen, aangezien steeds meer mensen hun recht op vrij verkeer uitoefenen. Uit onderzoek van het EP blijkt dat de huidige lacunes en inconsistenties in het rechtskader van de EU inzake de bescherming van kinderen, gezinnen en eigendomsverhoudingen in grensoverschrijdende situaties jaarlijkse kosten met zich meebrengen van ongeveer **619 miljoen EUR**. Deze kosten worden voornamelijk veroorzaakt door verschillen in de regels van de lidstaten en de interpretatie en toepassing van de EU-regels, en door het gebrek aan wederzijdse erkenning van een specifieke wettelijke status of van een administratief besluit. Er moet actie worden ondernomen met betrekking tot grensoverschrijdende adoptie van kinderen, vertegenwoordiging in het geval van arbeidsongeschiktheid, erkenning van burgerlijke staat en eigendomsrechten en vergoeding van schade als gevolg van verkeersongevallen.
- **Vestiging en mobiliteit van ondernemingen:** het Europese vennootschapsrecht is een belangrijke hoeksteen van de eengemaakte markt. Het vergemakkelijkt de vrijheid van vestiging, beperkt de operationele lasten voor ondernemingen, vergroot hun concurrentievermogen en bevordert de transparantie. Volgens gegevens van Eurostat genereren 17 miljoen vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid in de EU een jaarlijkse

toegevoegde waarde van ongeveer 4,9 biljoen EUR. Ondernemingen die naar een andere lidstaat willen verhuizen, worden echter nog steeds geconfronteerd met aanzienlijke belemmeringen, kosten en rechtsonzekerheid, waardoor de mate van marktintegratie wordt beperkt. Volgens onderzoek van het EP zou de verbetering van het rechtskader van de EU op het gebied van fusies, splitsingen, omzettingen en agentschappen van vennootschappen een efficiëntievoordeel van **264 miljoen EUR** per jaar kunnen opleveren.

- **Juridische samenwerking en procesvoering in burgerlijke en handelszaken:** het aantal personen en ondernemingen dat betrokken is bij grensoverschrijdende transacties neemt voortdurend toe. Het laten gelden van rechten in een andere lidstaat is echter nog steeds een uitdaging. Verschillen in burgerlijk procesrecht tussen de lidstaten zorgen voor moeilijkheden en kosten voor de betrokken partijen en kunnen een bron van wantrouwen vormen voor rechterlijke instanties in het geval van erkenning of uitvoering van buitenlandse vonnissen. Uit onderzoek van het EP blijkt dat wetgevende maatregelen waarbij gemeenschappelijke EU-minimumnormen voor civiele procedures worden ingevoerd, de kosten voor burgers en bedrijven met 258 tot 773 miljoen EUR per jaar kunnen verminderen. Bovendien zou EU-actie om de beslechting van handelsgeschillen te bespoedigen een verdere Europese meerwaarde kunnen creëren in de orde van ten minste **3,7 miljard EUR** en potentieel 5,7 miljard EUR per jaar.
- **EU-recht inzake administratieve procedures:** iedere burger heeft een wettelijk afdwingbaar recht op behoorlijk bestuur in zijn betrekkingen met de instellingen, organen en instanties van de EU. In haar huidige vorm is de administratieve wetgeving van de EU zeer versnipperd, wat leidt tot onzekerheid, kosten en vertragingen. Volgens onderzoek van het EP zou een duidelijkere en consistentere aanpak, die is gecodificeerd in de vorm van een EU-wet inzake administratieve procedures, leiden tot een vermindering van de transactiekosten en wachttijden voor personen in hun omgang met de EU-administratie, ter waarde van ten minste **20 miljoen EUR**.

8) Justitie en binnenlandse zaken — Migratie en grenzen

(55 miljard EUR)

- Legale migratie (22 miljard EUR)
 - Asielbeleid (22 miljard EUR)
 - Grenscontrole- en visumbeleid (10 miljard EUR)
 - Regelingen voor burgerschap en verblijf door investeringen (beoordeling nog niet afgerond)
- **Legale migratie:** de EU streeft naar een alomvattend immigratiebeleid, waarin legaal verblijvende onderdanen van derde landen op billijke en niet-discriminerende wijze worden behandeld. Er is echter nog steeds een aantal lacunes en belemmeringen die het gevolg zijn van het gebrek aan integratie en uitvoering van internationale en EU-normen op het gebied van mensenrechten en arbeid, en van de sectorale aanpak in het rechtskader van de EU, die niet alle legaal verblijvende onderdanen van derde landen bestrijkt. Dit draagt weer bij tot het verschijnsel dat bij legaal verblijvende onderdanen van derde landen sprake is van verschillen in arbeidsparticipatie, overkwalificatie, werk van mindere kwaliteit, lagere inkomsten en slechtere integratieresultaten op lange termijn. Volgens onderzoek van het EP kan verdere EU-actie op het gebied van legale migratie naar schatting leiden tot een voordeel voor de economie van **22 miljard EUR** per jaar. Er kunnen extra voordelen worden geboekt door het versnipperde

ationale beleid op dit gebied aan te pakken, dat momenteel het vermogen van de hele EU ondermijnt om de werknemers en onderzoekers aan te trekken die zij nodig heeft.

- **Asielbeleid:** er zijn momenteel aanzienlijke structurele gebreken en tekortkomingen in het ontwerp en de uitvoering van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel (CEAS) en daarmee samenhangende maatregelen. Zij wijzen op de noodzaak om kwesties aan te pakken zoals betere naleving van internationale en EU-normen, lagere niveaus van irreguliere migratie naar de EU en kosten van grensbeveiliging en -bewaking, grotere doeltreffendheid en efficiëntie van asielprocedures, snellere sociaaleconomische integratie van asielzoekers, meer werkgelegenheid en belastinginkomsten en een betere bescherming van de mensenrechten in landen van terugkeer. Uit onderzoek van het EP blijkt dat het economische voordeel van de vaststelling van beleidslijnen op deze gebieden minstens **22,5 miljard EUR** per jaar zou bedragen.
- **Grenscontrole- en visumbeleid:** het onverwacht hoge aantal migranten dat in 2015 en 2016 aan de buitengrenzen van de EU aankwam, heeft structurele tekortkomingen in het EU-beleid voor het beheer van de buitengrenzen blootgelegd, met name wat betreft het controleren van migranten en asielzoekers. Deze tekortkomingen, samen met kwesties in verband met de interne veiligheid, hebben verschillende Schengenlanden ertoe aangezet de binnengrenzen tijdelijk weer in te voeren. Naast een economisch verlies als gevolg van de afsluiting van de binnengrenzen — de "kosten van het niet-Schengenbeleid" worden geraamd op ten minste 10 miljard EUR per jaar — heeft dit negatieve gevolgen gehad voor de migranten, de ontvangende samenlevingen, hun inwoners en het vertrouwen in de EU als zodanig. In onderzoek van het EP werden de kosten van de bestaande regelingen voor de Europese economie in dit opzicht op ongeveer 27,5 miljard EUR per jaar geschat. De nettovoordelen van de vaststelling van een aantal beleidsmogelijkheden voor de EU om de vastgestelde lacunes en belemmeringen aan te pakken, zouden ten minste **10 miljard EUR** per jaar bedragen (4 miljard EUR voor grenscontroles en 6 miljard EUR voor het visumbeleid).
- **Regelingen voor burgerschap en verblijf door investeringen:** verschillende lidstaten kennen de "regeling voor burgerschap door investeringen" (citizenship by investment, CBI) of de "regeling voor verblijf door investeringen" (residence by investment, RBI), ook bekend als "gouden paspoorten" en "gouden visa", die toegang verlenen tot het ingezetenschap of staatsburgerschap in ruil voor bepaalde investeringen in de betrokken landen. In sommige gevallen is bezorgdheid geuit over de door deze regelingen geboden mogelijkheden tot corruptie, het witwassen van geld en/of belastingontduiking en -ontwijking, en over het potentieel ervan om de eengemaakte markt te verstoren en de integriteit van het Europees burgerschap te ondermijnen. Er wordt actief nagedacht over een reeks EU-initiatieven om de transparantie, verantwoordingsplicht en passende zorgvuldigheid met betrekking tot deze regelingen te vergroten, en de potentiële economische voordelen van dergelijke maatregelen voor de economie van de EU worden momenteel ook beoordeeld.

9) Justitie en binnenlandse zaken — Veiligheid en grondrechten

(125 miljard EUR)

- Bestrijding van geweld tegen vrouwen (23 miljard EUR)
- Gelijke behandeling en non-discriminatie (0,5 miljard EUR)
- Bestrijding van georganiseerde misdaad, corruptie en cybercriminaliteit (82 miljard EUR)
- Gecoördineerde actie tegen terrorisme (16 miljard EUR)
- Procedurele rechten en detentievoorwaarden (0,2 miljard EUR)
- Gegevensbescherming (3 miljard EUR)

- **Bestrijding van geweld tegen vrouwen:** tussen een kwart en een derde van alle vrouwen in Europa heeft te maken gehad met fysiek en/of seksueel geweld vanaf de leeftijd van vijftien jaar. Er zijn geen juridisch bindende instrumenten die specifiek gericht zijn op vrouwelijke slachtoffers van geweld op EU-niveau. Als gevolg daarvan lopen de preventie, bescherming en bijstand in de Unie uiteen. De EU heeft het Verdrag van Istanbul inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld van de Raad van Europa ondertekend, dat, zodra het is geratificeerd, bindend is voor zowel de Unie als de lidstaten. In onderzoek van het EP worden de totale maatschappelijke en individuele kosten van geweld tegen vrouwen op ongeveer 230 miljard EUR per jaar geraamd, waaronder een direct bbp-verlies van ongeveer 30 miljard EUR en de kosten van een veelvuldiger gebruik van strafrechtelijke en civiele rechtsstelsels ter hoogte van 34 miljard EUR. Indien het geweld wordt verminderd met 10 % door de beleidsmaatregelen van het Parlement, zou dat de economie ongeveer **23 miljard EUR** per jaar opleveren.
- **Gelijke behandeling en non-discriminatie:** de begrippen gelijke behandeling en non-discriminatie zijn van fundamenteel belang voor de waarden waarop de Europese Unie is gegrondvest. Een op de vijf personen in de EU ondervindt echter elk jaar enige vorm van discriminatie. Naast de discriminatie en het geweld tegen vrouwen (zoals hierboven geanalyseerd) is discriminatie op grond van ras wijdverbreid en hebben mensen met een handicap moeite om hun recht op zelfstandig wonen volledig uit te oefenen, terwijl lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (lhbt's) te maken krijgen met nieuwe golven van discriminatie en haatmisdrijven. Ondanks de bestaande EU-wetgeving en -maatregelen bestaan er nog steeds aanzienlijke lacunes en belemmeringen voor gelijke behandeling en voor adequate preventie en vervolging van en compensatie voor haatmisdrijven in de Unie. Uit onderzoek van het EP blijkt dat verdere maatregelen op EU-niveau met betrekking tot bepaalde kwesties — met name het zorgen voor een betere uitvoering van de bestaande wetgeving, het vaststellen van nieuwe vormen van bescherming tegen discriminatie op grond van godsdienst en overtuiging, seksuele geaardheid, handicap en leeftijd, en het uitbreiden van de bescherming tegen haatmisdrijven tot lhbt's — een economisch voordeel kunnen opleveren van maximaal **527 miljoen EUR** per jaar.
- **Bestrijding van georganiseerde misdaad, corruptie en cybercriminaliteit:** georganiseerde misdaad en corruptie vormen een wederzijds versterkend verband. Georganiseerde criminele groepen proberen de regels in hun eigen voordeel te buigen door ambtenaren om te kopen. Corruptie ondermijnt de rechtsstaat, wat op zijn beurt georganiseerde criminele groepen meer kansen biedt. Met de ontwikkeling van moderne technologieën hebben georganiseerde criminele groepen hun activiteiten uitgebreid tot cybercriminaliteit, zoals onlinebetalingsfraude en afpersing met kwaadaardige software. Het gebrek aan uitvoering van internationale en EU-normen vormt een van de grootste obstakels voor de doeltreffendheid van deze door de EU en haar lidstaten gevoerde strijd. Uit onderzoek van het EP blijkt dat een meer gecoördineerde aanpak de Europese economie jaarlijks ten minste **82 miljard EUR** kan besparen.
- **Gecoördineerde actie tegen terrorisme:** terrorisme blijft een van de belangrijkste problemen waarmee de EU momenteel te kampen heeft. De EU bestrijdt terrorisme door diverse nationale maatregelen en uitwisselingen te ondersteunen, waaronder maatregelen ter voorkoming van radicalisering en rekrutering, maatregelen om de financiering van terrorisme aan te pakken en het bezit en de aankoop van wapens en explosieven te reguleren, alsook instrumenten ter versterking van de veiligheid aan de buitengrenzen van de Unie. Hieronder vallen internationale samenwerking met derde landen en met internationale organisaties. Toch bedragen de kosten in verband met terroristische activiteiten binnen de EU nog steeds zo'n **15,9 miljard EUR** per

jaar. Het aanpakken van een aantal lacunes en belemmeringen in het terrorismebestrijdingsbeleid van de EU kan leiden tot een betere preventie en vervolging van terroristische activiteiten.

- **Procedurele rechten en detentievoorwaarden:** ondanks aanzienlijke maatregelen en samenwerking op EU-niveau voldoen de rechten en detentievoorwaarden van personen die verdacht worden van het plegen van een misdrijf en die een straf uitzitten in de lidstaten, nog steeds niet aan internationale en EU-normen. De EU-wetgeving inzake de rechten van verdachten blijft beperkt tot het vaststellen van gemeenschappelijke minimumnormen. Bovendien zijn bepaalde gebieden, zoals voorlopige hechtenis, niet volledig aangepakt, wat bijdraagt tot overvolle gevangenissen in een aantal EU-lidstaten. Deze situatie heeft niet alleen gevolgen voor de betrokken personen en hun gezin, maar ook voor de samenleving in het algemeen. In onderzoek van het EP worden de kosten voor de Europese economie van een buitensporige toepassing van maatregelen voor voorlopige hechtenis geraamd op 162 miljoen EUR per jaar, en het buitensporige gebruik van het Europees aanhoudingsbevel op nog eens 43 miljoen EUR, ofwel in totaal **205 miljoen EUR** per jaar.
- **Gegevensbescherming:** gegevensbescherming is een grondrecht uit hoofde van het Handvest van de grondrechten van de EU, en in de recente algemene verordening gegevensbescherming (GDPR) – die de particuliere en de overheidssector bestrijkt – en de richtlijn wetshandhaving – die betrekking heeft op politie en justitie – zijn de normen inzake gegevensbescherming voor burgers op een coherente en positieve manier geactualiseerd. Er zijn echter nog mogelijkheden om de regelingen met betrekking tot e-privacy bij elektronische communicatie te verduidelijken en te vereenvoudigen door de wetgeving op dit gebied te actualiseren. Naast het waarborgen van de rechten van de burgers kan worden gedacht aan potentiële besparingen voor de Europese economie van ongeveer **3,25 miljard EUR** per jaar.

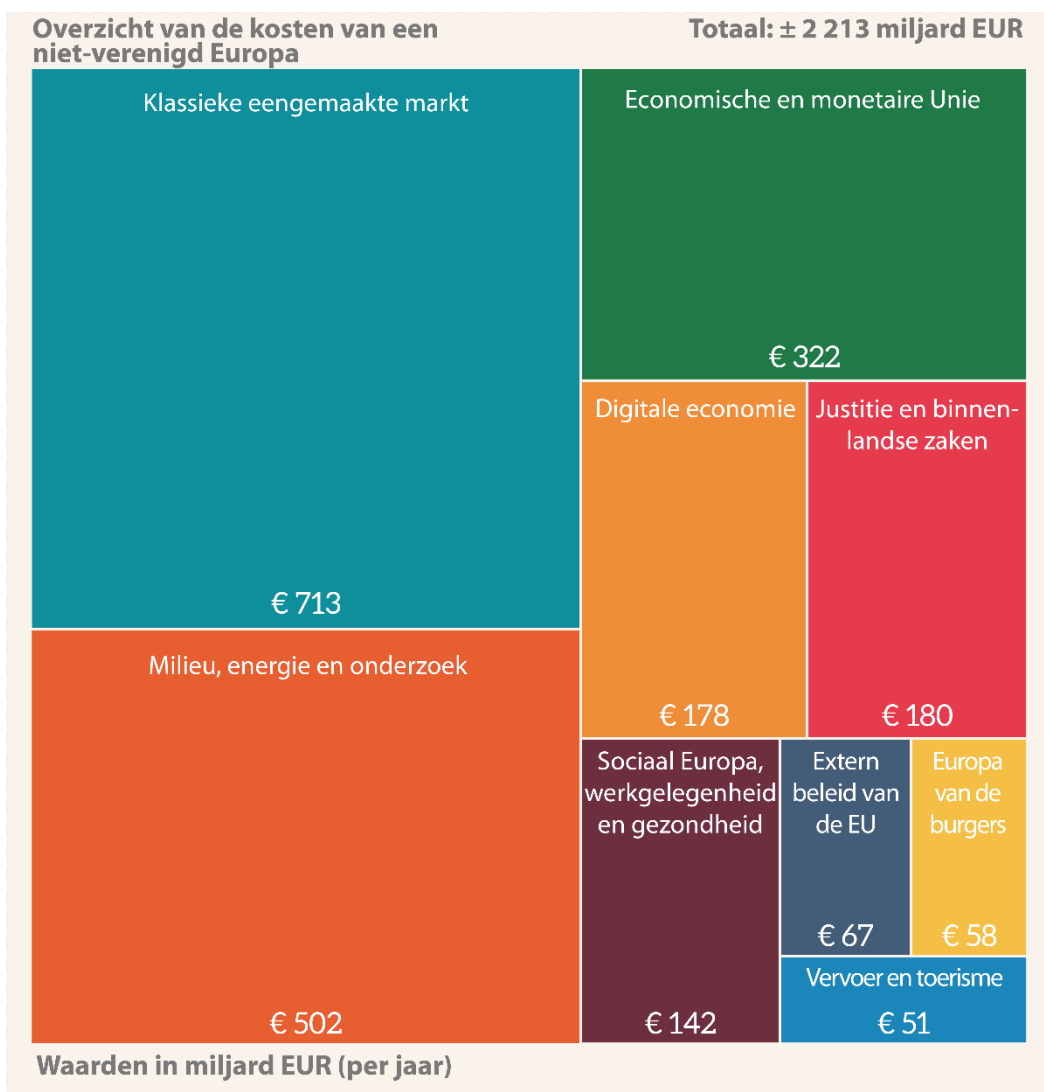
10) Extern beleid van de EU (67 miljard EUR)

- Minder overlapping in het veiligheids- en defensiebeleid (22 miljard EUR)
 - Betere donorcoördinatie op het gebied van ontwikkelingsbeleid (9 miljard EUR)
 - Betere gemeenschappelijke consulaire bescherming van EU-burgers (0,9 miljard EUR)
 - Bevordering van de internationale handel (35 miljard EUR)
- **Minder overlapping in het veiligheids- en defensiebeleid:** hoewel de EU-lidstaten samen de op een na grootste gelduitgever op het gebied van defensie ter wereld zijn, met momenteel meer dan 220 miljard EUR per jaar (waarbij sprake is van een stijgende lijn), leidt de traditionele versnippering van strijdkrachten en militaire aankopen, die soms blijkt uit de niet-interoperabiliteit van de apparatuur, tot onnodige overlappingen en duplicatie, terwijl nauwere samenwerking tot meer efficiëntie kan leiden, met name dankzij een grotere standaardisering van apparatuur en specialisatie in taken. Uit onderzoek van het EP blijkt dat er, hoewel er onlangs onder leiding van de EU en de NAVO belangrijke vooruitgang is geboekt, nog steeds ten minste **22 miljard EUR** per jaar aan efficiëntievoordeel kan worden behaald, een beeld dat nauw aansluit bij onderzoek van andere organen, zoals de Bertelsmann Foundation, McKinsey en het Italiaanse Instituut voor Internationale Zaken.
 - **Betere donorcoördinatie op het gebied van ontwikkelingsbeleid:** de EU en haar lidstaten zijn samen de grootste speler op het gebied van ontwikkelingshulp en besteden 76 miljard EUR aan officiële ontwikkelingshulp. Hoewel de EU nauw betrokken is geweest bij de vaststelling van criteria en instrumenten voor de doeltreffendheid van ontwikkelingshulp, kan het bestaan van drie verschillende soorten EU-steun — steun die rechtstreeks door de Europese Commissie

worden verleend, steun die indirect via het intergouvernementeel Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) wordt verleend, ook al wordt de hulp door de Commissie beheerd, en bilaterale steun van de lidstaten — de doeltreffendheid aantasten en tot een zekere duplicatie en overlapping leiden. Uit onderzoek van het EP blijkt dat een efficiëntievoordeel van ongeveer **9 miljard EUR** per jaar, waaronder zowel rechtstreekse besparingen als betere resultaten in de ontvangende landen, kan worden behaald door betere coördinatie op dit gebied, met name door betere coördinatie van de toewijzingen per land.

- **Betere gemeenschappelijke consulaire bescherming van EU-burgers:** steeds meer EU-burgers verhuizen, reizen en werken buiten de EU. De Verdragen geven hun het recht op diplomatieke en consulaire bescherming in een land waar hun eigen lidstaat niet vertegenwoordigd is. Versterkte diplomatieke bijstand voor deze burgers kan niet alleen gunstig zijn voor hen, maar ook leiden tot een vermindering van onnodige kosten die ontstaan door dubbele ondersteuning. Geschat wordt dat er ongeveer **860 miljoen EUR** per jaar kan worden bespaard door op EU-niveau een aantal diplomatieke diensten te bieden die momenteel worden verleend door diplomatieke vertegenwoordigingen van de lidstaten.
- **Bevordering van de internationale handel:** vanuit het oogpunt van zowel goederen als diensten is de EU de grootste handelsmacht ter wereld. Internationale handel moet zorgen voor meer welvaart door middel van specialisatie en productiviteitsstijgingen, en moet toegang bieden tot hulpbronnen die in eigen land schaars zijn, en tot technologie en innovatie die in het buitenland worden geproduceerd. Tegelijkertijd probeert de EU ervoor te zorgen dat haar handelsbeleid de normen en beginselen op het gebied van mensenrechten, arbeid, milieu, gezondheid en veiligheid in acht neemt. Hoewel multilaterale (WTO) en bilaterale handelskaders allebei van groot belang zijn voor de Unie, is recentelijk vooral vooruitgang geboekt op het tweede gebied. De Europese Commissie heeft de potentiële economische voordelen van de onlangs gesloten vrijhandelsovereenkomsten met Nieuw-Zeeland, Australië en Japan geraamd op een bedrag tussen 2,1 miljard EUR en 35 miljard EUR per jaar en zij had verwacht dat een Trans-Atlantisch Partnerschap voor handel en investeringen (TTIP) ongeveer 68 miljard EUR per jaar zou opleveren. Op vergelijkbare basis zou het potentiële voordeel op lange termijn van één verdere EU-vrijhandelsovereenkomst met een belangrijk derde land of een groep landen redelijkerwijs ongeveer **35 miljard EUR** per jaar kunnen bedragen.

Overzicht van de kosten van een niet-verenigd Europa, 2019-2024

Lijst van de gedetailleerde analyse van de potentiële economische voordelen op vijftig EU-beleidsterreinen die in de volledige studie te vinden is

KLASSIEKE EENGEMAAKTE MARKT	29
1. Voltooiing van de eengemaakte markt voor goederen	29
2. Voltooiing van de eengemaakte markt voor diensten	34
3. Waarborging van consumentenrechten	40
4. Bevordering van de deeleconomie	44
5. Bestrijding van belastingontwijking door ondernemingen	48
6. Bestrijding van btw-fraude	52
DIGITALE ECONOMIE	55
7. Voltooiing van de digitale eengemaakte markt	55
8. Bevordering van internetconnectiviteit	60
9. Cyberveiligheid	66
ECONOMISCHE EN MONETAIRE UNIE	70
10. Betere coördinatie van het begrotingsbeleid	70
11. Voltooiing van de bankenunie	74
12. Gemeenschappelijk depositogarantiestelsel	78
13. Gemeenschappelijke werkloosheidsverzekering	82
14. Opbouw van meer geïntegreerde kapitaalmarkten	86
15. Pan-Europees pensioenproduct	91

MILIEU, ENERGIE EN ONDERZOEK	95
16. Klimaatverandering	95
17. Sterkere waterwetgeving	102
18. Meer geïntegreerde energiemarkt met grotere energie-efficiëntie	106
19. Bevordering van onderzoek en innovatie	112
20. Robotica en kunstmatige intelligentie	116
VERVOER EN TOERISME	120
21. Interne Europese vervoersruimte	120
22. Ontwikkeling van het toerismebeleid	125
23. Sterkere passagiersrechten	128
24. Manipulatie van de kilometerstand in motorvoertuigen	131
25. Aansprakelijkheidsregels en verzekeringen voor autonome voertuigen	134
SOCIAAL EUROPA, WERKGELEGENHEID EN GEZONDHEID	137
26. Verkleining van de loonkloof tussen mannen en vrouwen	137
27. Betere informatie voor en raadpleging van werknemers	142
28. Verkleining van de ongelijkheid op gezondheidsgebied	146
29. Sociale ondernemingen en onderlinge maatschappijen	149
EUROPA VAN DE BURGERS	152
30. Vrij verkeer van economisch actieve EU-burgers	152
31. Creativiteit en culturele diversiteit	157
32. Grensoverschrijdend vrijwilligerswerk	161
33. Bescherming van kinderen, gezinnen en eigendomsverhoudingen	164
34. Vestiging en mobiliteit van ondernemingen	169
35. Juridische samenwerking en procesvoering in burgerlijke en handelszaken	173
36. EU-recht inzake administratieve procedures	176

JUSTITIE EN BINNENLANDSE ZAKEN: MIGRATIE EN GRENZEN	179
37. Legale migratie	179
38. Asielbeleid	183
39. Grenscontrole- en visumbeleid	186
40. Regelingen voor burgerschap en verblijf door investeringen	190
JUSTITIE EN BINNENLANDSE ZAKEN: VEILIGHEID EN GRONDRECHTEN	194
41. Bestrijding van geweld tegen vrouwen	194
42. Gelijke behandeling en non-discriminatie	198
43. Bestrijding van georganiseerde misdaad, corruptie en cybercriminaliteit	202
44. Gecoördineerde actie tegen terrorisme	206
45. Procedurele rechten en detentievoorwaarden	210
46. Gegevensbescherming	214
EXTERN BELEID VAN DE EU	218
47. Minder overlapping in het veiligheids- en defensiebeleid	218
48. Betere donorcoördinatie op het gebied van ontwikkelingsbeleid	225
49. Betere gemeenschappelijke consulaire bescherming van EU-burgers	229
50. Bevordering van de internationale handel	233

Dit is een extract uit een studie waarin de nog lopende werkzaamheden worden samengevoegd voor een langetermijnproject waarbij de "kosten van een niet-verenigd Europa" op een aantal beleidsterreinen in kaart worden gebracht en geanalyseerd. Dit concept, dat het Europees Parlement in de jaren tachtig voor het eerst introduceerde, wordt hier gebruikt om de potentiële efficiëntievoordelen voor de huidige Europese economie te kwantificeren bij uitvoering van een reeks onlangs door het Parlement bepleite beleidsinitiatieven — van een bredere en diepere digitale eengemaakte markt tot systematischer coördinatie van nationaal en Europees defensiebeleid of meer samenwerking ter bestrijding van belastingontwijking door ondernemingen. De voordelen worden hoofdzakelijk gemeten aan de hand van extra gegenereerd bbp of een rationeler gebruik van overheidsmiddelen.

Volgens de meest recente analyse zouden de potentiële voordelen voor de Europese economie (EU-28) meer dan 2 200 miljard EUR bedragen als het door het Parlement bepleite beleid op een reeks specifieke terreinen door de instellingen van de Unie zou worden vastgesteld en vervolgens volledig zou worden uitgevoerd in een tienjarige periode van 2019 tot 2029. Dit zou in feite neerkomen op "twee biljoen EUR aan dividend", een stijging van ongeveer 14 % van het totale bbp van de EU (dat in 2017 zelf al 15,3 biljoen EUR bedroeg). Het onderzoek moet bijdragen aan de lopende besprekingen over de beleidsprioriteiten van de Europese Unie voor de huidige vijfjarige institutionele cyclus, van 2019 tot 2024.

Dit is een publicatie van de afdeling Europese Meerwaarde
EPRS | Onderzoeksdienst van het Europees Parlement

Dit document met achtergrondinformatie is opgesteld voor, en gericht aan, de leden en de ambtenaren van het Europees Parlement ter ondersteuning van hun parlementaire werkzaamheden. De inhoud van dit document valt uitsluitend onder de verantwoordelijkheid van de auteur(s) en de hierin geuite meningen geven niet noodzakelijkerwijs het officiële standpunt van het Europees Parlement weer.

PE 631.745
ISBN: 978-92-846-5005-7
DOI: 10.2861/407363
CAT: QA-02-19-215-NL-N